

putandum, quod ipsa sola precibus tantum, non flagellis armata, formidandum Saracenorum exercitum e claustris suo eiciat, penitus deturbet et in fugam convertat. Maximum sane illud miraculum; ideo præ beatæ Claræ manibus jam palma ponenda; imo plures ei dandæ sunt palmæ, quia plures ejus fuere triumphi, cum de mundo, de seipsa et de natura gloriose triumphaverit. Ad cœlos nunc extollamus oculos, extollamus et mentem; ibique contemplerur sanctissimam virginem Claram, palmas simul cum aliis sanctis manu gestantem, nobisque clamantem, quod non detur in cœlo palma, nisi victoribus, qui de mundi vanitatibus, de carnis illecebris et de dæmonis tentationibus gloriose triumpharunt. Post mortem aut palmæ, aut flammæ hominibus tribuentur: *palmæ*, si victores et ab omni peccato mortali liberi ex hoc mundo exierint; *flammæ*, si a peccato victi et in statu mortalis peccati hinc migraverint. Fortiter ergo puguate; de mundo, de carne, de dæmone et de lethali quovis peccato triumphate, ut æternas inferni penas devitare et gloriosas in cœlo palmas assequi valeatis. *Amen.*

DE ASSUMPTIONE B. V. MARIE

CONCIO PRIMA.

Erit sepulchrum ejus gloriosum (Isa. 11).

Si mortuorum cadavera rodentibus scaturientia vermibus, ac intolerabilem fetorem exhalantia in sepulchris contemplerur, paucissima quidem inveniemus sepulchra, quæ speciosa et gloriosa censeantur. Velim, quod opere corynthiaco, vel mosaico exterius summa cum industria elaborentur; velim, quod auro et gemmis rutilent, ac epitaphiis heroum hic jacentium facinora narrantibus exornentur, hæc omnia intus latentem spurcitiam

auferre nequeunt, et dum ex seipsis pereunt, etiam in hominum opinione delectur, e quorum memoria superba quæque hominum sepulchra, ac famosa ibi sepulcorum facinora facile excidunt. Ubi nunc sepulchrum Abraham? Ubi sepulchrum Moysis? Ubi nunc Mausoli, Alexandri et aliorum multorum illustrium virorum olim affabre elaborata sepulchra? Certe hæc omnia funditus eversa scimus, et vix eorum quis recordatur. Igitur Mariam sepulchri gloria aliunde, quam ex materia et arte humana auspicianda venit; aliique gloriæ tituli exquirendi, quibus Mariæ sepulchrum vere gloriosum demostremus, ejusdem prius implorato auxilio. *Aæ.*

Tria respectu Mariam sepulchri ineuntur certamina; unum antequam Mariæ corpus in sepulchrum mittatur; aliud cum in sepulchro jacet; et aliud cum e sepulchro egreditur: *primum certamen* inicitur inter amorem et dolorem; *secundum* inter sanctitatem et corruptionem; *tertium* inter cœlum et terram: *pugnant amor et dolor*, ac inter se disputant, quis Mariæ necem inferat, eamque sepulchro adjudicet. *Decertant sanctitas et corruptio*, ac acriter contendunt de modo, quo in sepulchro aliquibus diebus jacebit sacrum Mariæ corpus, an scilicet futurum sit corruptioni obnoxium, vel ab ea liberum: *disputant tandem cœlum et terra*, ac litigant de Mariæ corpore, a quo scilicet sacrum illud pignus possideri oporteat; an a terra, de qua coagmentatum: vel a celo cujus puritatem nactam est? En tria quæ hodie ponuntur prælia, in quibus triumphat amor de dolore, sanctitas de corruptione et cœlum de terra: *triumphat amor de dolore*, quia non ex dolore, sed ex amore moritur Maria: *triumphat sanctitas de corruptione*, quia Mariæ sanctitas corpus ejus a corruptione liberum servat: *triumphat cœlum de terra*, quoniam Mariæ corpus a terra tollitur, ut ad cœlestia regna evehatur. Gloriosissimum ergo patet Mariæ sepulchrum, quia, ut jam videbimus, in eo triumphat 1. *amor* de doloribus; 2. *sanctitas* de corruptione; 3. *cœlum de terra*. En tres triumphi, quibus Mariæ sepulchrum gloriosum patebit: *erit sepulchrum ejus gloriosum.*

I PARS.

In Mariæ sepulchro amor triumphat de doloribus.

In sepulchris nostris non amor, potius dolores triumphant, quia dolores quibus obruimus, mortem nobis inferunt et ad sepulchrum nos perducent. In Mariæ sepulchro triumphat amor de doloribus, quia non dolorum vi mortua et ad sepulchrum deducitur Virgo, verum 1. amoris morbo; 2. amoris somno; 3. amoris extasi.

1. Fabricitant et languent multi, quorum si vena tentetur, ac intus latens morbus sedulo inquiratur, iis vere dici poterit: *febris tua avaritiâ est, febris tua superbia est, febris tua iracundiâ est, febris tua libido est* (S. Ambr. in Luc. 4, 4). His autem febribus et morbis nunquam laboravit Maria, quæ nulla unquam peccati fulgine aspersa, perfectissimum quoque passionum suarum dominium habuit. Si tamen, ut ait medicorum princeps, febris a *ferendo* dicitur, ardentissima amoris divini febre æstuavit Virgo; et hoc sane morbo laboravit et mortua est: *Beata Virgo languit dolorum passione et amore in morte sua* (Guer. serm. 1 in Assumpt.). Sponsa sacra, amore divino æstuans, filias Jerusalem enixe rogabat, ut dilecto annunciarent, ipsam amore illius indesinenter languere; *adjuro vos, filiæ Jerusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nunciatis ei, quia amore languo* (Cant. 5). Sacra hæc sponsa, inquit Rupertus Abbas (in Cant.), est ipsa Virgo Maria, quæ Christi sponsi et filii sui amore ardens, sæpe dicebat: *adjuro vos, filiæ Jerusalem, si inveneritis dilectum meum; seu, si ante me exeuntes de corpore, veneritis ante dilecti mei conspectum, ut annuncietis ei, quia amore ejus languo*. Sciebat Christus amorem languentis matris: ipsa etiam Virgo Maria, quæ sæpe a Filio suo visitabatur, amoris languorem quo laborabat, ei crebro narrabat; tanto autem def-

ciebat languore, ut angelorum etiam et hominum ora ad illum dilecto annunciandum assumeret. Postremo tantopere Maria amore defecit, ut præ desiderio dilecti filii amplexandi languens expiraverit: *Beata Virgo præ amore et sine dolore mortua est* (B. Alb. M. in *Mariali*). Maria ergo amoris morbo mortua perhibetur; et *mortua est etiam amoris somno*.

2. Maria toto vitæ suæ tempore amore supernaturali erga filium exarsit, verum ardentius illum amavit circa vitæ suæ finem, vehemensque hic amor cor illius tunc ardentissime inflammavit: Igitur, imminente morte, maximo languit Virgo, ac tandem ex amore consumptis spiritibus vitalibus quibus corpus ejus subsistebat, ipsa non alio quam amoris morbo animam exhalavit et quia hic amoris morbus absque ullo dolore extitit, mors ejus somnus potius, quam mors acerba censetur. Si enim de S. Joanne Evangelista Gregorius Turonensis, Simeon Metaphrastes et alii asserant, quod imminente mortis hora, se tumulo incluserit et absque ullo prævio morbo, quasi dormiens animam efflaverit: si Moyses etiam et Aaron, ut docent multi, absque præente morbo a vivis discesserint et in oculo Domini quasi dormientes mortui sint; cur Mariam Virginem eodem privilegio donatam negabimus? Censet Bernardus, omnia privilegia aliis sanctis a Deo concessa beate Virgini non fuisse denegata: *quod aliis servis Dei, licet paucissimis, fuit concessum, non creditur Matri denegatum* (ep. ad car. Lugdun.); propterea cum Joannis Evangelistæ, Moysi et aliorum quorundam servorum Dei mors fuerit quasi jucundus somnus, Mariam etiam ex amoris somno mortuam esse, certissimum videtur. Et hoc tamquam indubitatum assumunt S. Andreas Cretensis, sanctus Damascenus et alii nonnulli sancti Patres, qui varias de *dormitione Mariæ* conciones instituerunt: censentes, mortem illius *dormitionem* et gratissimum quemdam amoris somnum extitisse. Unde de Maria convenientius, quam de filia principis synagogæ dicere possumus: *non est mortua puella, sed dormit* (Matt. 9, 24); profecto mors ejus dira non fuit et crudelis, imo pergratus ardentis amoris somnus, quo moriens *obdormivit in Domino*. O suavissimum et felicissimum Mariæ somnum! Deum mortua est etiam *ex amoris extasi*.

3. Deus, qui cor Mariæ sacro amoris igne semper accenderat, ignem tandem separantem in cor ejus misit, quo ab illius corpore solveretur anima: *misit ignem in ossibus meis et erudit me* (Thren. 1, 13); seu, ut habet alia versio, et *separavit me*; hic quidem est sacer ignis; quo facta est separatio animæ beatæ Virginis a corpore ejus. Jamvero quomodo fieri potuit, ut anima illius a corpore sine ullo dolore divideretur? Perbelle respondet Dionysius Carthusianus, exclusum fuisse dolorem, qui ex divisione animæ a corpore solet evenire, per profunditatem contemplationis, cui tempore mortis Virgo Despara vacabat; cujus dulcore in extasim rapta nullo modo dolorem sensit, quem in tali divisione animæ a corpore quisque experitur: *divinarum rerum contemplationi erat profundissime tunc intenta. Ergo præ spirituali suavitatis affluentissima experientia, ac ferventissima dilectione, anima separabatur sine pœna a corpore (de laud. Virg., 4, 3)*. Docet nos sacer textus, quod dormiente Adamo, Deus unam ex costis ejus tulerit. Hic Adami somnus ex multorum Doctorum sententia extasis fuit, in qua ita extra seipsum raptus est, ut nullum dolorem passus sit, cum ei costa avelleretur. Eodem fere modo beatissimæ Virginis mors non solum gratissimus fuit somnus, verum et admiranda amoris divini extasis; in qua, ut B. Birgittæ revelavit Dei Genitrix, nullum est passa dolorem, sed exultans emisit spiritum: *cum quodam die, inquit, animus meus suspensus esset in admiratione divinæ charitatis, tunc anima mea in ipsa contemplatione repleta fuit tanta exultatione, quod vix se capere poterat et in ipsa consideratione, anima mea a corpore fuit soluta (revel., 6, 26)*. O admirabilem extasim! O genus mortis exoptatissimum! o triumphum gloriosissimum! in quo amor triumphat de doloribus, cum non ex dolore, imo ex amoris morbo, ex amoris somno et ex amoris extasi Maria mortua sit. Ecce primum triumphum, qui contigit in Mariæ sepulchro, in quo de doloribus triumphat amor. Deinde in eo triumphat etiam sanctitas de corruptione.

II PARS.

In Mariæ sepulchro sanctitas triumphat de corruptione.

Si Adam non peccasset, putredini et corruptioni obnoxia haud fuissent corpora nostra; post protoparentis peccatum a supremo Dei consilio manavit edictum, quo Adami posteror morituros, eorumque corpora in terram et putredinem resolvenda fore statutum est: *pulvis es et in pulverem reverteris* (Gen. 3, 19). Hinc jam de corporibus nostris triumphant corruptio et fœtor, quoniam vix mortua et in sepulchro posita brevi corrumpuntur et putrescunt. E contra in Mariæ sepulchro triumphavit sanctitas de corruptione; nulli enim corruptioni subjacuit ejus corpus, quod divinum sacrarium merito dicitur 1. quia verbum æternum in eo incarnatum est; 2. quia sanctissimæ animæ conjunctum; 3. quia in eo nulla rebellio adversus Deum suscitata.

1. Cum Verbum æternum incarnari et humanæ naturæ hypostatice unire voluit, altissimum illud mysterium in corpore Mariæ, velut omnium sanctissimo, compleri statuit; hoc est corpus sacratissimum, in quo Verbum increatum carnem assumere, et in quo Christus novem mensibus habitare dignatus est; ideo cum ita purum ac sanctum exiterit Mariæ corpus, ut in eo ineffabile incarnationis mysterium sit consummatum, nemo facile credet, inquit D. Augustinus, sanctissimum illud corpus corruptioni fuisse obnoxium. *Illud sacratissimum corpus, de quo Christus carnem assumpsit, et divinam naturam humanæ univit, in escam verbibus traditum consentire non valeo* (serm. 4 de Assumpt.). Non permisit Deus, quod sanctus suus corrumperetur et putresceret: *nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*. Quis est ille sanctus, nisi Christus? Hic est sanctus, cujus corpus ab omni prorsus corruptione et putredine fuit alienum. Sicut autem Deus minime permisit, quod sanctus suus putruerit, ita nec passus censetur, quod sancta sua

sepulchro deposita videret corruptionem: *sicut non dedit Dominus sanctum suum, id est, Christum, videre corruptionem: sic nec sanctam suam, de qua natus est Sanctus, sed corpore et anima in caelum assumpta est* (Bernardin. Sen. 20, s. 32). Christi Domini corpus sanctum essentialiter propter hypostaticam ejusdem unionem cum Verbo, prorsus indecens fuisset, vermium escam et corruptionis pabulum fieri. Sicut autem hoc non decuisset *sanctum Domini*, ita pariter dedecisset *sanctam ejus*, seu Deiparam, quae ita sancta erat, ut ex ea carnem assumere, et in ejus ventre Deus incarnari videretur. In Mariæ ergo sepulchro triumphavit sanctitas de corruptione; cum ita corruptio fuerit Mariæ corpus, ut ex eo Verbum æternum carnem sumpserit: *ac etiam cum ejus corpori anima sanctissima unita fuerit.*

2. Tanta sanctitate decorabatur Mariæ anima, ut ab omni prorsus peccati, sive originalis, sive actualis labe libera et immunis extiterit: *fuit Maria sine triplici vae*, inquit Doctor Angelicus: *sine vae peccati originalis, sine vae peccati mortalis et sine vae peccati venialis (in expl. salut. Ang.)*. Itaque cum Mariæ anima tam eximia sanctitate flourerit, ut ab omni prorsus vae, et corruptione peccati aliena permanserit, corpus etiam ejus sanctissimæ huic animæ unitum vae corruptionis et putredinis alienum esse oportuit: *cum Maria fuerit sine vae peccati, fuit etiam sine vae poenæ in separatione animæ et corporis, quæ est incineratio et corporis dissolutio* (S. Bernardin. to. 1, ser. 54). Duplicem corruptionem, eamque gravissimam, subire coguntur omnes mortales, ex primo parente per naturalem generationem progeniti. *Prima* est in principio vitæ, cum a peccati originalis labe et corruptione inquinantur; *secunda* est in fine vitæ, cum corpora vitali aura destituta corrumpuntur et in pulverem rediguntur. Hic autem servatur ordo inter duplicem illam corruptionem, quod qui in conceptione sua peccati corruptione liberantur, nec in morte etiam corporum corruptionem contrahant; cum igitur ad eam sanctitatem pertingeret Maria, ut in principio vitæ anima ejus peccati originalis macula contaminata non fuerit, in fine etiam

vitæ corpus ejus corruptioni nullo modo subjacuit, et brevi post mortem gloriosum resurrexit: in sepulchro ergo Mariæ triumphavit sanctitas de corruptione, quia corpus ejus sanctissima anima inhabitavit. Ad hæc in sepulchro ejus triumphavit quoque sanctitas de corruptione, *quia corpus Mariæ ita sanctum fuit, ut in eo nulla unquam rebellio extiterit.*

3. Cum Cæsar Augustus Alexandrinam urbem invasisset, eamque solo æquare posset, ei tamen benigne pepercit; tum quia in se erat pulcherrima; tum quia ab Alexandro Magno fundata. Maria autem *civitas Dei* appellatur, cui Christus pro singulari sua pietate pepercit, ne pulveris et corruptionis ruinae pateretur, tum propter ejus pulchritudinem, quam sol et luna mirantur; tum propter seipsum fundatorem ejus, juxta illud: *fundavit eam Altissimus* (Psal. 85). Verum huic civitati, seu Mariæ ob aliam etiam rationem pepercit, quia scilicet ita sancta fuit et fidelis, ut nulla in corpore ejus adversus Deum rebellio regnaverit. Quantumvis sancti simus, in nobis tamen semper inhabitare solet peccatum, seu fomes quidam, vel rebellio interna alliciens ad peccatum, quam in semetipso D. Paulus, licet sanctissimus, experiebat, dicens: *video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee*, eamque legem internam *inhabitans peccatum* vocat Apostolus: *quod habitat in me peccatum*. Mariæ autem singularis sanctitas illud inhabitans peccatum omnino excludit, nec ullam rebellionem internam est passa: *soli Virgini*, inquit Richardus Victorinus, *singulariter datur, ut mortale corpus ejus peccatum non inhabitet (de Emman. 2)*. Quapropter cum ita sancta extiterit Maria, ut in corpore ejus nulla rebellio, nullusque peccati fomes haberetur, incorruptum et incontaminatum in sepulchro debuit conservari corpus ejus. Quemadmodum enim par est rebelles urbes vastari, solo æquari, ac in cinerem et favillam redigi, ita et oportet civitates fidelitatis sue insignes, in perpetuum conservari; fuit autem Maria civitas Dei sanctissima, in qua omnia ordinata servantur ac summa pax et fidelitas locum invenit; ergo corpus ejus ab omni putredine et corruptione illæsum servari oportuit. In sepulchro ergo Ma-

riæ, sanctitas triumphavit de corruptione; et in eo etiam cælum de terra triumphavit.

III PARS.

In Mariæ sepulchro cælum triumphat de terra.

Nostra licet corpora a Deo creentur, ut animabus suis unita æternum in cælo glorificentur, de iis tamen triumphat terra, dum ea ad ultimum usque iudicii diem in sinu suo quasi captiva detinet, nec illa ad cælum simul cum animabus surgere sinit. At in Mariæ sepulchro triumphat cælum de terra, quia Mariæ corpus simul cum ejus anima 1. ad cælum gloriose translatum est; 2. in cælo gloriose receptum; 3. in cælo gloriose collocatum.

1. Jacebat in sepulchro sanctissimum Mariæ corpus, ubi sensu quidem et vita privatum, incorruptum tamen quiescebat, cum tertia illucescente die angelis stipatus veniens Christus, jacenti corpori non vitam solum, verum et immortalitatem, necnon splendorem admirabilem, agilitatem, subtilitatem, ac inauditam pulchritudinem contulit. Tunc Mariæ anima in sanctissimum corpus ejus iterum ingressa est, tunc facies illius mira venustate enituit, tunc omnia redvivæ carnis ejus membra ineffabilem prætulerunt pulchritudinem et mox surgens Maria de sepulchro, terram reliquit et versus cælum properavit, virtutum suarum splendore emicans, innixa supra dilectum filium, angelorum copiis comitata, ac tot deliciis et divitiis affluens, ut ipsi cœlestes spiritus admirantes exclamarint: *quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens?* (Cant. 8). Profecto non in terra usque ad extremi iudicii diem remanere, imo brevi post mortem ad cælum transferri oportebat sanctissimum Mariæ corpus; tum quia hoc decebat Christum, cujus honor est omnimoda gloria matris; tum quia, cum Christi et Mariæ una sit caro, indecens videretur eam carnem manere divisam, unamque ejus partem regnare in cælo et aliam sub terra latere: *Maria*

et Christus sunt una caro; quare indecens videri debet, si altera pars carnis virginea sit in cælo et pars altera redatur solo (Pet. Bless. ser. de Assumpt.). Propter has, aliasque multas rationes non in terra remanere, verum ad cælum corpore simul et anima hodie sublevari debebat Dei Genitrix; igitur hac die de terra triumphans, angelis stipata, virtutum varietate circumdata, et dilecto innixa filio ad cælum ascendit. In Mariæ ergo sepulchro triumphat cælum de terra, dum corpus Virginis non terra retinet, sed ad cælum gloriose transtertur, *ac etiam quia ejus corpus in cælo gloriose recipitur.*

2. Christus, qui ad Mariæ sepulchrum eam suscitaturus advenerat, illi etiam majore cum apparatu obviam venit, ut eam in cælo recipiat. Si enim in occursum venientis Bethsabæ surrexit rex Salomon, quanto magis in occursum matris ad cœlos properantis venisse creditur rex gloriæ Christus? certe occurrit ei cum innumera psallentium angelorum multitudine, eamque sereno vultu, benigna facie, ac summo affectu suscepit: *non solum tota cœlestium legionum multitudo in Mariæ occursum prodiit, sed et filius placido vultu, serena facie, divinis amplexibus, eandem suscepit* (D. Bern. ser. 1 de Assumpt.). Narrat D. Augustinus (de Civ. D. 2, 4), quod olim Romam ingressura *Berecintia*, que a Gentilibus mater deorum vocabatur, ingenti plausu et júbilo fuerit suscepta, ac ex romani senatus decreto, omnium civium clarissimus ei in occursum egressus sit. Cum similiter Maria non falsorum deorum, at veri Dei Mater in cælum ascendit, simul angelorum et sanctorum jubilantium multitudo ei obviam ivit, et ipse Christus rex gloriæ ac cœlestium civium nobilissimus ex Dei Patris decreto ei in occursum venit. Unde cardinalis Petrus Damiani, ascensionem Christi cum Mariæ assumptione conferens, quid gloriosius in Virginis assumptione, quam in Christi ascensione adnotat; comitatum scilicet, quia advenienti Christo soli dumtaxat angeli occurrerunt; Mariæ vero non soli angeli, verum et multi alii sancti, ac ipse etiam Christus obviam venit: *soli quippe angeli Redemptori occurrere poterunt: matri vero cœlorum palatia penetranti filius ipse cum tota curia*

tam angelorum, quam justorum solemniter occurrens, ecevit ad beatæ consistorium sessionis (de Assumpt.). In sepulchro ergo Mariæ cælum de terra triumphat, cum corpus ejus non terra permanenter susceperit, et in cælo gloriose recipiatur; *ac etiam in cælo gloriose collocetur.*

3. Non in aliquo ex infirmis cæli thronis assidet Maria, sed *exaltata est sancta Dei Genitrix super choros angelorum ad cælestia regna.* Postquam enim penetravit cælos, primam cælestium spirituum percurrit hierarchiam, quæ ex angelis, archangelis et principatibus constituitur; secundam deinde pertransiit, quæ potestatibus, dominationibus et virtutibus constat; tertiam quoque prætergressa est, quæ ex thronis, cherubim ac seraphim coalescit; ac tandem quæ degens in terris se infra angelos et homines abjecerat, in cælo supra omnes angelos in solio sublimissimo immediate post Christum exaltatur: *in regni solio sublimis post Christum gloriosa resedit* (S. Hier. serm. de Assumpt.). Christum Maria recipit in incarnatione et in nobilissimo totius terræ loco, utero scilicet suo, illum exceptit. Sicut ergo Christum Maria in nobilissimo terræ loco exceptit, ita et Mariam Christus in nobilissimo cæli loco, in solio scilicet super omnes angelorum choros sublimato recepit et collocavit: *nec in terris locus dignior uteri virginialis templo, in quo Filium Dei Maria suscepit: nec in cælis regali solio, in quo Mariam hodie Mariæ Filius sublimavit* (S. Bern. ser. I. de Assumpt.). O quam sublimis illud Mariæ solium! O quam gloriose in sepulchro ejus cælum de terra triumphat! Miramini hunc Mariæ triumphum et timeate, ne in sepulchris vestris non cælum de terra, potius infernus de cælo triumphet. Paradisus et infernus de animabus nostris acriter contendunt; eas enim paradisus ad se vocare conatur, et contra ad eas deglutientias os suum aperit infernus. Si autem in statu gratiæ moriamur, tunc de inferno triumphat paradisus, qui animas nostras sui juris facit; si vero in statu peccati mortalis ex hoc mundo exeamus, tunc de paradiso triumphat infernus, qui animas nostras suo imperio subdit. Heu! quis in morte nostra triumphabit? an paradisus? an infernus? quid tunc de

animabus nostris fiet? Tradenturne inferni tortoribus æternum cruciandæ, vel Dei ministris, ut ad cælum semper beandæ deducantur? Certe *nescit homo finem suum* (Eccles. 9, 12); nescimus, quid de nobis futurum sit; ignoramus an portio nostra futura sit in terra viventium, vel in terra miseriæ et tenebrarum? Attamen penes nos est aut beatitudinem assequi, aut inferno addici; penes nos est, ut de inferno triumphet paradisus, quia ad nos spectat caute ambulare, Dei mandata servare et quæcumque ad vitam æternam obtinendam necessaria adimplere; itaque caute ambulemus vocatione, qua vocati sumus, Dei jussis obtemperemus, quæcumque vult perficiamus et in morte nostra de inferno triumphabit paradisus, animæque nostræ ad cælum migrabunt, ut in perpetuas æternitates Deo fruamur. *Amen.*

CONCIO SECUNDA.

*Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni:
coronaberis* (Cant. 4, 8).

Sicut olim veteris testamenti patres summo affectu Christi adventum exoptarunt, ita et Mariæ sacrorum prophetarum oraculis prænunciate, manifestis typis et figuris presignata, atque illustribus in matronis adumbrate, nativitatem summopere concupierunt. Illum venire desiderabant, ut salvaret populum suum, et istam, ut salvatorem sæculorum, ipsum regem angelorum in lucem ederet. Certabant omnia pro adventu Christi, qui omnium est Deus; itemque, ut ait D. Damascenus, sæcula, anni, menses et dies de Mariæ adventu contendebant: *certainb sæcula, quandonam ortu Virginis gloriaretur* (orat. de nat. Virg.). Si autem Mariam in hunc mundum venire ardentem desiderarunt homines, qui ante ejus ortum terram habitabant; eam fato functam ad cælum ascendere non minori

cum affectu exoptarunt cives caelici. Illam enim expectabant Christus ut matrem, angeli ut reginam, et virgines ut earum decus et primiceriam, omnesque caeli incolae mihi audire videor exclamantes; o Maria, celestis regis sponsa et mater, *veni de Libano, veni: coronaberis*. Venit Maria, ad caelum ascendit, et quae in hoc mundo humillima exiit, triumphali apparatu hodie ad caelum properat, in caelo recipitur et in caelo coronatur. Admiremur hodiernum Mariae triumphum. *Ave*.

Dies Assumptionis triumphalis habendus beatissimae Virginis dies, in quo triumphali apparatu ad caelum ascendit, in caelo recipitur, in caelo sublimatur: *ad caelum ascendit Virgo*, mirabili virtutum varietate, quasi curru aureo vecta: *in caelo recipitur* a Christo et angelis ei obviam venientibus, eique honorem ineffabilem impendentibus: *in caelo sublimatur*, ac ad magnificentum et eminentissimum caeli thronum super omnes angelos et super omnes puras creaturas exaltatur. Itaque ut hodiernum Mariae triumphum non segniter et perfunctorie, at serio et sedulo perscrutemur; videamus 1. currum triumphalem Mariae ad caelum assumptae, quo nullus clarior; 2. pompam, qua in caelo recipitur, qua nulla magnificentior; 3. thronum ad quem in caelo sublimatur, quo, post divinum, nullus eminentior: *currus triumphalis*, quo Maria ad caelum evehitur: *pompa magnifica*, qua in caelo recipitur: *thronus sublimis*, ad quem in caelo sublimatur; en tres Mariani triumphi et concionis hujus partes.

I PARS.

Currus triumphalis, quo Maria ad caelum vehitur.

Virtutes et merita sunt currus aureus, quo quisque ad caelum vehitur; eoque altius in caelo quisque collocatur, quo pluribus virtutibus et majoribus meritis ornatus ex hoc mundo exivit. Aureo hoc curru ad superos evecta fuit Maria, quae omni virtutum genere floruit, et quae praeclearis suis meritis omnes alias creaturas longe antecessit. Jamvero eam ad caelum

potissimum exeverunt puritas, humilitas et charitas: 1. puritas intemerata, qua floruit; 2. humilitas profunda, qua praestitit; 3. charitas ardentissima, quae succensa fuit.

1. Tanta Mariae extitit puritas, ut omnibus puris creaturis potior extiterit, nec ejus puritate major aliqua sub Deo intelligi potest: *decurt Virginem ea puritate nitere, qua major sub Deo nequit intelligi* (S. Ansel. de *Concept. Virg.*). Pereximia autem haec puritas est prima pars currus triumphalis, quo Maria ad celestia regna hodie vehitur. Sane, ut ait sanctus Anselmus, Maria puritate sua non solum ad infima, verum et ad sublimiora caeli tabernacula et solia perducitur et exaltatur. Cum enim puritate omnes creaturas antecesserit, ita et per puritatem supra omnes creaturas ad solum eminentissimum sublimari meruit: *sicut nulla potest sub Deo major puritas Virginis puritate intelligi, sic sub Deo locus ipsi propinquior intelligi non potest illo, ad quem Virgo est assumpta* (serm. de B. *Virg.*). Providentia divina, uti perpendit B. Albertus Magnus, eo ordine creaturas disposuit, ut quo puriores, eo eminentiores sint et situ suo elevatiores. Terra enim, quia crassior et impurior, in mundi centro ponitur; aqua, quae terra purior est, supra eam locatur; supra aquam aër; supra aërem ignis; supra ignis spheram statuuntur caeli; et inter caelos hi semper excelsiores, qui sunt puriores. Idem autem ordo in omnibus servatur; ideo Mariam non in terra remansisse, at supra omnes celos ac supra omnem creaturam exaltatam nullus inficiabitur; quae enim omnibus creaturis purior extitit, puritate sua super omnes creaturas sine dubio exaltari decuit. *Locus*, ut ait philosophorum princeps, *debet esse proportionatus locato*; propterea Maria Virgo omnibus puris creaturis purior non in terrae luto impuro jacere, sed in caelo, ejusdemque caeli eminentiore loco et Dei throno propinquiore exaltari oportuit. Maria ergo ad caelum elevata est puritate sua; ad caelum etiam elevata est *humilitate sua*.

2. Quanto major, tanto et humilior extitit Maria, et quae dignitate alias omnes creaturas antecessit, eas omnes humilitate praevit: *cum prima esset omnium, se novissimam fa-*

ciebat (S. Bern. *sup. Sign. magn.*). Supereminens autem hæc ejus humilitas habetur ut altera pars currus triumphalis, quo Maria a terra sublevatur, et ad cœlos vehitur; quæ enim infra homines in hoc mundo se humiliavit, supra omnes angelos in cœlo exaltari meruit: *nunquam supra choros angelorum fuisset exaltata, nisi infra homines fuisset humiliata* (S. Bern.). Primum in schola Christi principium hoc noscitur, quod antequam quis ascendat, descendere curet: vera enim ad exaltationem via humiliatio est, *quia qui se humiliat exaltabitur* (Matt. 23). Quod verissimum asseruit Christus; nam rogantibus apostolis, quis eorum major futurus esset in regno cœlorum? adstantem indicans parvulum, respondit: *quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est major in regno cœlorum* (Matth. 18, 4). Non magnus futurus est in regno cœlorum, qui in hoc mundo superbierit, verum qui humilitatem sectatus erit: et quo quis in hoc mundo profundius per humilitatem descenderit, eo post mortem ad altiores cœli thronos conscendet. Quare cum Maria in hoc mundo per humilitatem profundissime descenderit, altissime per humilitatem in cœlum ascendit; ac super omnes angelos in cœlo est exaltata, quia perfectius quam omnes homines in hoc mundo humilitatem coluit. Maria ergo ad cœlum elevatur humilitate sua, et ad cœlum etiam exaltatur *charitate sua*.

3. Tantus Virginis in Deum extitit amor, inquit sanctus Anselmus, ut si omnium mortalium, adde Seraphim et cœlestium omnium spirituum amorem in unius pectus, velut in fornacem ardentissimam collectum contempleris, frigus videbitur et glacies respectu amoris qui in corde Mariæ deflagavit: *superat omnes omnium rerum creaturarum amores et dulcedines magnitudo amoris illius Virginis in Filium suum; et dulcedinis immensitas, qua exultabat et liquefiebat anima ejus in eundem Dominum (de excell. Virg. 4)*. Hæc autem Mariæ charitas dicenda altera pars currus, quod ad regna cœlestia sublimatur: ascensus ejus fuit purpureus media charitate constratus; et tanto altius in cœlo exaltatur, quanto ardentius amore Dei in hoc mundo exarsit. Charitas enim

qua ardemus in via, est mensura gloriæ qua fruemur in patria; certumque est, quod tanto elevatiores erimus in regno Dei, quanto charitate ardentiores in hoc mundo fuerimus: cum ergo charitas qua exarsit Maria in hoc mundo, omnium creaturarum charitatem superaverit, merito et in cœlo per charitatem supra omnes creaturas exaltatur. Mariam phœnicem vocat B. Amadeus: *o phœnix aromatizans (hom. de laud. Virg.)*. Recto quidem, ea vocatur *phœnix*; sicut enim imminente phœnicis interitu, aliæ volucres undique convolant, et hanc avem propter ejus singularem pulchritudinem quasi admirabundæ spectant (1), ita et ad Deiparæ, quasi ad phœnicis obitum, ex variis mundi partibus omnes apostoli, veluti aquilæ, convolarunt: vel dicendum Mariam vocari *phœnicem*, quia sicut phœnix in igne moriens, in fumum resolvitur, qui versus cœlum ascendit, ita et Maria in igne charitatis moriens ad cœlum ascendit sicut virgula fumi: *quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi?* (Cant. 3), atque transcendens infimas, ad supremas cœli sedes ascendit: ardentissimus enim fuit ignis charitatis, quo in mortali vita exarsit, et ideo ad eminentissimum cœli thronum ascendit: ut enim ait D. Augustinus, *Maria angelicam transiens dignitatem, usque ad summi Regis thronum sublimata est*. Ecce currum triumphalem, quo Maria ad cœlum exaltatur: *admiremur nunc pompam qua in cœlo recipitur*.

II PARS.

Pompa, qua Maria in cœlo recipitur.

Cœtus, lætitia publica et munera in reginæ alicujus receptione considerantur: ac tunc reginam aliquam magna pompa,

(1) Norunt omnes inter fabellas recenseri quæcumque feruntur sive de existentia, sive de obitu, sive reditu ad vitam hujus avis. Igitur si quis eam ad quid probandum adducere cupiat, ea utatur oportet, prout uti licet aliis fabellis sumptis ex mytologia, in quibus sane non ipsius rei veritatem, ast ideam aliquam in eam latentem inquirere oportet.

magnoque apparatu in quadam regni sui civitate receptam dicimus, cum cœtus ei obviam egressus, nobilis extitit et numerosus; cum magna et extrordinaria exhibuerunt lætitiæ signa; et cum ei pretiosa et opulenta obtulere munera. Maria autem in civitate et in regno cœlesti maxima pompa, maximoque apparatu recepta censetur, si consideremus 1. qualis fuerit cœtus, qui ei obviam ivit; 2. quantum extiterit gaudium illorum qui ei venienti occurrerunt; 3. quæ et qualia fuerit munera, quæ illi oblata sunt.

1. Comitatus, qui Mariæ ad cœlos properanti occurrit, non ex loricatorum militibus, ex terrenis civibus, ex magistratibus et aliis mundi magnatibus; ex sanctis confessoribus, ex puris virginibus, ex invictis martyribus et triumphantibus apostolis, ex patriarchis, prophetis, angelis, archangelis et omnibus prorsus cœli civibus constitit. Nec soli angeli et sancti tunc in cœlo præsentés in Dei Genitricis occursum prodierunt; ipse etiam Christus ingenti majestate et gloria circumdatus obviam venit matri suæ: *non solum tota cœlestium legionum multitudo in Mariæ occursum prodit, illanque ad thronum gloriæ magno devotionis affectu deduxit; sed et filius placido cultu, serena facie, divinis amplexibus eandem susceptus* (S. Bern. ser. 1 de Assumpt.). Comitatus, qui Mariæ ad cœlos venienti occurrit, aliquoties similis fuit comitatu, qui Christo ad cœlos ascendenti obviam venit; *similis quidem in hoc, quod sicut Christo ad cœlos ascendente, omnes cœlestes cives extra cœlum exierunt, ut ei venient obviam, ita in Mariæ assumptione toto cœlo civibus quasi evacuato, comprehensores omnes ei obviam properarunt; dissimilis etiam, quia, ut præclare adnotavit Petrus Damiani, comitatus qui Mariæ occurrit, dignior fuit et nobilior: soli enim angeli Christo occurrerunt; Mariæ vero cum angelis et sanctis pluribus occurrit ipse Christus: attolle oculos ad assumptionem Virginis, et salva filii majestate, inveniēs occursum hujus pompæ non mediocriter digniore. Soli quippe angeli Redemptori occurrere poterunt; matri vero, cœlorum palatia penetranti Filius ipse cum tota curia tam angelorum, quam justorum solemniter*

occurrēs, evehit ad beatæ consistorium sessionis (ser. de Assumpt.). Ecce qualis in receptione Mariæ fuerit cœtus eorum, qui ei obviam venerunt. Ad hæc, *quanta gaudii et lætitiæ signa ediderunt!*

2. Cum regina aliqua in præcipuam regni sui civitatem solemni pompa ingreditur, divites et pauperes, senes cum junioribus orantes jubulant, et undique tubarum clangor, ac variorum instrumentorum musicorum gratissimus auditur concentus in signum insolite lætitiæ, qua cujusque cor afficitur; jamvero o quam majora cives cœlici edunt lætitiæ testimonia in adventu reginæ cœlorum, quæ hodie triumphali pompa cœlum ingreditur: *quo gaudio, qua festivitate, quibus concentibus jubilabant omnes beatorum spirituum ordines, quando et unicam Domini sui matrem adventare et ipsam Dominum sum ei videbant omni sua gloria decoratum velle occurrere* (S. Ansel. de excell. Virg., 5). Cum David et omnes filii Israël Arcam testamenti Domini, quæ Mariæ proculdubio typus erat, traduxerunt (II Paral. 5), præ summo gaudio exultarunt, jubilarunt, magnoque instrumentorum musicorum concentu conceptum animo gaudium manifestarunt. Longe majora insoliti gaudii signa ediderunt cœlites, cum in cœlesti Jerusalem recepta est arca mystica Dei Genitrix Maria; ut enim asserit sanctus Ildephonsus, eam omnes cum hymnis et canticis, ac cum sonora instrumentorum musicorum modulatione festive receperunt: *cum illa in cœlestem Jerusalem evehitur, quantus exercitus sanctorum præcurrit cum hymnis et canticis. Nec dubium, quin illa centum quadraginta quatuor millia, qui in conspectu seniorum sunt, tenentes citharas suas, cecinerint cum omni fragore cœli canticum novum, quod nemo potest dicere, nisi ipsi, qui hodie festive veniunt obviam cum citharis suis. Qualis et quanta hæc cœlestium civium fuerit harmonia quantum, et eorum gaudium extiterit, vix humana mens capere valet; ideo hæc magna reputantur, quia quanta sint comprehendere nequimus. Magnum ergo in receptione Mariæ cœlestium spirituum fuit gaudium; sed et magna ac magnifica extiterē munera, quæ ei oblata sunt.*

3. Mariam in hoc mundo viventem tantis Deus gratiæ donis replevit, ut nulli puræ creaturæ majora unquam collata sint; et, ut ait sanctus Bernardinus, *tanta gratiæ Virgini a Deo data est, quantum uni puræ creaturæ dari possibile esset* (tom. 1, s. 61, ar. 2). Sicut autem eam Deus in hoc mundo gratiarum donis ditavit, ita et ei cælum intranti, cœlestia dona abundantissime contulit. Beatificas enim tum animæ, tum corporis dotes, aureolas virginitalis, doctoratus, et martyrii, ipsamque gloriam essentialem, nobiliori haud dubie et perfectiori modo quam ulli puræ creaturæ ei Deus impertitus est; et insuper specialiora ei munera tres sanctissimæ Trinitatis personæ obtulerunt; eam siquidem Pater æternus suæ potentia, Filius suæ sapientiæ, et Spiritus Sanctus suæ bonitatis participem fecit. Suam Pater æternus ei ita communicavit potentiam, ut de Maria beatus Gregorius Nicomediensis archiepiscopus ausus sit dicere: *nihil tue resistit potentia, nihil repugnat tuis viribus, omnia cedunt tuo jussui, omnia tuo obediunt imperio, omnia tue potestati serviunt* (or. de edit. B. V. in templ.). Ei Filius tam eximia sapientiæ suæ dona præbuit, ut dicat Dionysius Carthusianus, quod *splendidissima et exuberantissima sapientia ei fuit infusa* (in c. 5 Cant.). Eam Spiritus Sanctus bonitatis suæ caractere ita signavit et insignivit, *ut quemadmodum sol super bonos et malos indifferenter oritur, sic Maria omnibus se exorabilem, omnibus se clementissimam præbet, omnium denique necessitates amplissimo quodam miseratur affectu* (S. Bern. ser. de verb. apos.). Egregiam quandam virginem describit Hesiodus, quam deorum omnium matrem effinxerunt poëta, quamque dii tanto amore prosecuti sunt, ut singuli singula munera ei liberaliter dederint: Mars scilicet fortitudinem, Pallas sapientiam, Apollo musicen, Mercurius eloquentiam, Venus gratiam et Juno singularem venustatem. Unde hæc virgo, *Pandora*, hoc est *donum omnium deorum* vocata est, quia ab omnibus diis specialia dona acceperat. Hæc autem profana et ficticia in beata Virgine quodammodo vera comprobantur; ipsa etenim unius Dei verissima Mater est; eam tres sanctissimæ Trinitatis Personæ

summopere dilexerunt, eamque in cælum hodie ingredientem innumeris donis cumularunt. Ecce pompam, qua hodie in cœlis recepitur Maria. Miramini prænobilem hunc comitatum, qui ei obriam venit; audite cœlestem hanc harmoniam, quæ ab angelis ipsi occurrentibus efformatur; contemplamini pretiosa, quæ ei offeruntur, munera; ac viso jam modo, quo Maria in cœlis suscipitur *contemplerur thronum, ad quem exaltatur*.

III PARS.

Thronus, ad quem Maria in celo exaltata est.

Throni omnes, ad quos sancti sublimantur, vocari possunt throni gloriæ, justitiæ et misericordiæ. Dicuntur *throni gloriæ et honoris*, quia in iis maxime honorantur et glorificantur: appellantur *throni justitiæ et meriti*, quia Deus illis largitur, quasi eorum meritis ex justitia debiti; dicuntur *throni gratiæ et misericordiæ*, quia in iis sedentes, gratiam et misericordiam a Deo nobis impetrant. Thronus autem ad quem hodie exaltatur sancta Dei Genitrix, longe speciore et nobiliore ratione dicitur 1. thronus gloriæ et honoris; 2. thronus justitiæ et meriti; 3. thronus gratiæ et misericordiæ.

1. Mariani throni gloriam et celsitudinem omnes mirantur Doctores; ac Mariam non solum super omnes puros homines, verum et super angelorum choros sublimatam asserunt: *exaltata est sancta Dei Genitrix super choros angelorum ad cœlestia regna* (Gerson. *sup. Magnif.* Tract. 4). Eam infra Deum et supra omnes angelos specialem aliquam hierarchiam constituere censet Parisiensis Cancellarius, dicens: *Virgo sola constituit hierarchiam secundam sub Deo trino et uno, hierarchia primo*. Mariæ solum supra omnes angelorum ordinem adeo eminere docet Guericus Abbas, ut nihil supra se contempletur mater, nisi Filium; nihil miretur super se regina, nisi regem; nihil veneretur super se mediatrix nostra, nisi

mediatorem solum: *Matrem dico exaltatam super choros angelorum, ut nihil contempletur super se mater nisi filium suum* (ser. 4 de Assumpt.). Gloriosiorem adhuc Mariæ thronum censent alii non pauci, qui non infra, et juxta filium eam in cælo sedere arbitrantur. Sicut thronus matris regis Salomonis positus erat juxta thronum filii sui: *Salomon sedit super thronum suum, positusque thronus matris regis, quæ sedit ad dexteram ejus* (III Reg. 2): sic item thronus Matris Christi ponitur in cælo juxta thronum filii sui. Ut enim ratiocinatur Albertus Magnus, *si mater regis, ergo juxta regem*: eamque juxta Christum regem, ac a dextris ejus sedentem asserit S. Athanasius: *hodie, inquit, collocatur Maria a dextris Dei, ut canitur in psalmo: astitit regina a dextris tuis*. Thronus ergo ad quem hodie Maria sublimatur, est thronus gloriæ; *est etiam thronus justitiæ, quia ei juste debetur hic thronus*.

2. Sicut sibi ex justitia deberi et reddi coronam gloriæ ait D. Paulus: *reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus justus judex*, ita et Mariæ sublimissimus in cælis thronus ex justitia debebatur, quia virtutibus quibus floruerat, ad illum extolli meruit. Thronus cælestis tum a gratia, tum a justitia fabricatur; a gratia quidem, quia sine Dei gratia et misericordia nulla sunt merita nostra; a justitia vero, quia supposita gratia et Dei promissione, operibus bonis ex justitia thronus et corona cælestis redditur. Igitur cum immensa propemodum fuerit gratia, quam a Deo percepit Maria, cum etiam incomprehensibilia sint opera meritoria, quæ hujusmodi gratiæ auxilio elicuit, per hæc sancta et perfectissima opera ad thronum gloriæ sublimissimum ex justitia exaltari meruit: *sicut est ineffabile quod percepit; sicut est incomparabile quod gessit; ita et incomprehensibile præmium gloriæ quod meruit* (S. Ildeph. ser. 1 de Assumpt.). Incomprehensibilia sunt gratiæ dona, quæ ab instanti conceptionis Maria accepit; quæ gratia cum in ea nunquam permanserit otiosa, procul dubio ab instanti conceptionis usque ad instans quo animam exhalavit, indesinenter operibus meritoriis vacavit. Ad meriti

amplitudinem momenta condensabat Virgo (Ennod. in *vita Epip.*); singulis enim momentis meritorios actus eliciebat, qui cum essent intensissimi et perfectissimi, quolibet actu geminatum gratiæ augmentum merebatur; unde si colligantur merita quæ in fine vitæ cumulavit, ea quodammodo immensa fuisse, ac omnium sanctorum merita superasse jure creditur; idcirco cum meritis angelos et homines antecesserit, ex justitia in throno nobilissimo supra omnes angelos et homines collocari meruit: *sicut habuit meritum omnium et amplius, ut congruum fuit, ut supra omnes ponatur ordines cælestium* (D. Tho. 1. de solemn. sanct.). Thronus ergo ad quem hodie Maria sublimatur, thronus justitiæ appellatur, quia ejus meritis justo debetur; dicitur etiam *thronus gratiæ et misericordiæ, quia in eo sedens Maria, erga nos se misericordem exhibet*.

3. Maria ad sublimissimum cæli thronum exaltata nostri non obliviscitur; est semper *mater misericordiæ*, quæ miseriarum nostrarum meminit: *o beata Virgo, inquit S. Petrus Damiani, nunquid quia ita deificata, ideo nostræ humanitatis oblita es? Nequaquam, Domina; seic in quo discrimine nos reliqueris: ubi jaceant, quantum delinquant servi tui. Non enim convenit tantæ misericordiæ, tantam miseriam oblivisci* (ser. 1 de nat. Virg.). In throno cælesti sedens Maria, nostri quidem meminit, ac erga nos se misericordem præbet; et sicut Christus advocati nostri munus gerit apud Patrem, ita et Maria advocata nostra esse dignatur apud Deum, ut ab eo nobis gratiam et misericordiam obtineat, et nostræ salutis negotia pertractet: *advocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tamquam judicis mater et mater misericors, simpliciter et efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit* (S. Bern. ser. 1 de Assumpt.). Magna semper extitit Mariæ erga miseros misericordia, nunc autem major, cum in throno cælesti sedet: *magna fuit erga miseros misericordia Mariæ adhuc exultantis in mundo, sed multo major erga miseros est misericordia ejus jam regnantis in cælo* (D. Bon. in specul. Virg. 8). Tanta est misericordiæ ejus amplitudo, ut ad omnes penitus homines se extendat: *quis est, ut subdit Doctor Sera-*

phicus, *super quem misericordia Mariæ non resplendet?* Certe Mariæ in cœlesti throno sedentis misericordia justos et peccatores, ac omnes penitus homines respicit; atque, ut ait S. Bernardus, *misericordia Mariæ plena est terra* (ser. 4 de Assumpt.). Thronus ergo Mariæ in cœlo regnantis est thronus gratiæ et misericordiæ. Ergo adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ: Mariæ humiliter imploremus auxilium, ac solícite rogemus eam, ut gratiam salutis a Deo nobis impetret, suosque oculos misericordes ad nos convertat. Cum Mariam Christum ad thronum cœlestem exaltavit, eam cœli thesaurariam ac cœlestium honorum dispensatricem constituit; ideo quidquid bonorum spiritualium accipimus, per eam obtinemus; *quidquid gratiarum, quidquid virtutum, quidquid operationum cœlestium mundus accepit, emissiones tuæ sunt, o Maria* (Rupert. in c. 4 Cant.). Si enim Constantinus imperator tanti fecit Helenam matrem suam, ut potestatem ei dederit regis thesauris utendi pro suo arbitratu, quis sanæ mentis existimabit, Christum Dominum, utpote Constantino longe magnificentiorem, matri suæ Mariæ amplam non dedisse facultatem ad arbitrium suum de locupletissimo divinæ misericordiæ aërio disponendi? Certe hæc ei a filio potestas collata merito creditur; unde Maria vocatur *Ecclesiæ collum*, quia sicut in corpore humano omnes spiritus sensitivi a capite ad inferiores corporis partes per collum descendunt, ita et Maria est quasi collum, per quod ab Ecclesiæ capite Christo ad nos omnes gratiæ cœlestes descendunt et mittuntur. In hac ergo amatissima misericordiæ matre spem nostram collocemus; ejus auxilium invocemus, quo mediante, gratiam in hoc mundo et æternam in cœlo beatitudinem obtinebimus. Amen.

DE SANCTO ROCHO

CONCIO UNICA.

Non est inventus similis illi (Eccli. 44).

Non plebeji cujusdam, aut viri humili loco nati, sed hominis prædivitis, ex illustri prosapia orti et avita nobilitate fulgentis elogium conficere mihi nunc onus incumbit. Jam intelligit unusquisque vestrum, quod de sancto Rocho loquar, de viro, inquam, illo admirabili, qui a perillustri Montis Pessulanæ civitatis comitum progenie oriundus, legitimus et verus eorum hæres magnis in sæculo divitiis frui poterat; qui tamen, inspirante Patre luminum, abdicatis terrenis omnibus, a patria et parentibus pietatis causa discessit, ac plurima loca ignotus peragravit, ubique in omnes effundens pereximie sanctitatis odorem et præcipue in eos qui contagioso pestis morbo affligebantur; quorum obsequio se mancipavit et tum eis inserviens, tum pestis dolores æquanimitè perferens, mirifica omnium virtutum exempla edidit, omnibusque imitanda reliquit. Virum illum sanctissimum non laudabo a parentibus, a divitiis, a nobilitate et ab aliis multis, ex quibus hominum elogia contexere solent oratores profani; illum collaudabo a fervente charitate, qua infirmis peste correptis inservivit, a generosa illa patientia, qua pestilentie cruciamenta sustinuit et a miranda potestate, qua infirmos peste laborantes sanavit et hodie dum sanare non desinit. Hæc sunt, in quibus alios sanctos ille præisse videtur; hæc sunt illi specialia et in his nullus alius sanctus ei par fuisse creditur: *non est inventus similis illi*. De his ergo hodie disse-remus. Ave.

Pestis est morbus contagiosus, gravis et difficile sanabilis: *est morbus contagiosus*, et ideo paucissimos reperire est, qui peste laborantibus ex charitate servire valint: *est morbus gravis*, et ideo pauci illum æquo, patientique animo perferunt:

est morbus difficile sanabilis, et ideo paucis datur virtus ad illum sanandum. Exinde ostenditur sanctus Rochus vir admirabilis; *et non est inventus similis illi* in charitate, in patientia, in potestate: *in charitate*, qua infirmis peste laborantibus inservivit: *in patientia*, qua pestis dolores pertulit: *in potestate*, qua homines peste correptos in vita sanavit, et post mortem sanare non desinit. Videamus sancti Rochi charitatem, patientiam et potestatem: 1. *charitatem*, qua infirmis peste laborantibus servit; 2. *patientiam*, qua pestis dolores sustinet; 3. *virtutem et potestatem*, qua infirmos peste correptos sanat.

I PARS.

Charitas, qua sanctus Rochus infirmis peste laborantibus servit.

Deum, in seipso spectatum, amare non est difficile animæ, quæ celesti superflua lumine, illum perfecte cognoscit. Suprema etenim ejus majestas, infinita bonitas, sapientia ineffabilis, pulchritudo semper antiqua et semper nova, necnon innumeræ aliæ perfectiones in tanto objecto adunatæ, tot modis, tamque fortiter animam divinitus irradiatam ad Dei amorem alliciunt, ut eam divino amore non ardere quasi impossibile videatur, et ut ait sanctus Bernardus, non homo, sed monstrum dicendum, qui Deum sic cognitum non amaret. Aliter loquendum de Deo in creaturis suis considerato. In iis etenim perfectiones paucissimæ reperiuntur; et hæ perfectiones ita exiles, totque circumdatæ et permixtæ imperfectionibus, ut contemptum et odium potius, quam amorem inspirent. Unde Deum in quibusvis creaturis amare difficillimum est, ac precipue in pauperibus et infirmis, ubi oculi nostri objecta dumtaxat vident miseratione digna, ubi aures non nisi clamores, plactus et gemitus audiunt; ubi nares nil nisi fetores et contagiosas exhalationes odorantur. Quid vero de his pauperibus et

infirmis, qui pestis lue feriuntur? Quid de his, qui cum pestilentia laborent, tantum omnibus horrorem et timorem incutiunt, ut a cunctis plerumque fugiantur et deserantur? Deum quidem in illis amare, seu illos amare, illisque propter Deum servire, arduum, naturæ propensionibus repugnans et supra modum difficile videtur. Sanctus autem Rochus, qui Deum in se consideratum semper amavit ut bonum, ut sanctum, ut misericordem et ut omni perfectionum genere præditum, tanta adhuc in Deum exarsit charitate, ut in infirmis peste correptis illum amaverit. Relictis namque parentibus, amicis et terrenis omnibus bonis ad loca dissita perrexit, ubi in xenodochiis maximo charitatis affectu infirmis pestilentia laborantibus propter Deum studiose inservivit. Sciebat vir sanctissimus, Deum, qui non videtur, non posse perfecte diligi, nisi ametur in fratribus nostris quos videmus: *qui non diligit fratrem, quem videt; Deum quem non videt, quomodo potest diligere?* (1 Joan. 4). Itaque ut quam perfectissime Deum diligeret, amavit eum, etiam in fratribus illis, quos inopes, afflictos, infirmos et pestilentia confectos vidit. In quolibet infirmo pestilentia correpto suum erga Deum manifestabat amorem, utpote quia quemlibet amabat, cuilibet compatiabatur, et cuilibet, quantum fas erat, propter Deum studiose inserviebat. Unde sicut, teste Augustino, tantus Christi in omnes homines extitit amor, ut calamitates eorum videre nequiret, quin protinus ad iis succurrendum moveretur: *non potest miserias scire et non subvenire*; ita sancti Rochi in infirmos peste laborantes tanta exarsit charitate, ut miserias eorum videre et scire non posset, quin statim ad iis subveniendum adduceretur. Cum enim pestilentiam in aliquo loco grassari disciebat, charitatis igne succensus huc properabat, infirmorum obsequio se offerebat, iisque summo affectu serviebat. Sancti illius viri charitas fortis erat ut mors; *fortis ut mors dilectio*. Imo ipsa morte fortiorem se prodebat, quia charitatis igne incensus non semel dumtaxat, verum pluries, ac toties quoties mortis discrimini se exponebat, ut peste correptis auxiliares manus præberet. Cum infirmum aliquem contagioso morbo confectum et jam extrema agentem sciebat, ad eum propere

rabat, sic animo reputans: *eamus et nos, et moriamur cum eo* (Joan. 11). Cum ad alium oculos convertebat, ad illum advolabat, intus dicens: *eamus et nos, et moriamur cum eo*. Alas ei dabat charitas, quibus ad illa loca ferebatur, ubi reperiebantur infirmi peste correpti; ibique eis solatia, auxilia et omnia charitatis officia impendebat. O magnam sancti Rochi charitatem! Præclare dixit sanctus Bernardus, quod ut quis Deum perfecte amet, non hoc solum, aut illud, ast omnia perficere debet, quam pro ejus amore operari potest: *tunc vere Deum diligis, si pro amore illius, bona quæ potes, operaris (de modo bene viv. serm. 51)*. O præclaram divini amoris regulam, quam tenet, cui adhæret, et quam perfectissime sectatur sanctus Rochus! Imitari eum puduit stultos illos mundi amatores, qui nil non agunt, nil non moluntur, ut divitiarum thesauros congregent, ut fœdis satientur voluptatibus et ut ad altiores dignitatum gradus conscendant; ille sancto charitatis igne succensus hoc semper et ubique facit, quod pro Dei amore se facere posse cognoscit. Superno affusus lumine agnoscit, se pro Dei amore domum, patriam, parentes et divitias relinquere posse; hoc protinus adimplet. Eodem superfusus lumine videt, se propter Deum plurima loca sacra peragrarè posse, mox et illud adoritur. Eodem illustratus lumine agnoscit, ad obsequia sua hominibus peste correptis præbenda vocari, huic statim se accingit operi, varique lustrans xenodochia, ubique maximo charitatis affectu infirmos quoslibet, quamvis horrenda lue affectos, benigne affatur, consolatur, omnibusque modis sibi possibilibus iis auxiliatur. Probe novit vir sanctus magnos in hoc pietatis exercitio sibi exantlandos labores; videt gravissima sibi imminere mortis pericula, sed *omnia sæva et immania, facilia et prope nulla facit amor* (S. Aug. de Verb. Dom. ser. 2); propterea charitate ardens omnia quæ potest, inconstanter perficit, ut peste correptis subveniat, eisque etiam in imminente propriæ vitæ discrimine omnibus modis sibi possibilibus inservit. Et ideo sanctus Rochus charitatis martyr censendus, si non de facto, saltem voluntate et desiderio, quia in fraternæ charitatis exercitio mori quæsitivè, nec per illum stetit, quin in sanctissimo

hoc exercitio vitam finiret et animam efflaret; ac proinde non martyrio voluntas, sed voluntati martyrium defuit. O portentosa hæc sancti Rochi charitatem! Fuit ergo magna charitas, qua sanctus Rochus peste laborantibus servivit: *magna etiam fuit patientia, qua pestis dolores sustinuit*.

II PARS.

Patientia, qua sanctus Rochus pestis dolores sustinuit.

Charitas patiens est, inquit Apostolus, sociamque semper sibi habet patientiam; si etenim charitate in Deum ardeamus, pro ejus amore gravia quævis æquo animo patimur, nec autemandum, quod quis vere Deum diligit, si pro illo pati renuat. Sanctus autem Rochus, qui charitate in Deum exarsit, patientia etiam floruit; ac sicut ardentissima fuit ejus charitas, dum peste correptis inservit, ita et maxima præfulsit patientia, cum peste percussus est: *Rochus, sacissimo ulcero percussus et febre insuper ardentissima adustus, eos dolores ingenti patientia sustinuit* (Spontan.). Non habuit S. Rochus vanam, inutilem et exitiosam illam patientiam, quam præferbant Gentiles, qui, ut ait Tertullianus, multa patiebantur ostentationis causa; ut scilicet fortes, patientes et magnanimi æstimarentur, ac inde magnam sibi apud homines gloriam conciliarent. Habuit vir sanctus patientiam illam quam Tertullianus vocat *patientiam Dei, patientiam Christi* (l. de pat.); habuit christianam illam patientiam, quæ docet gravia quævis pro Dei amore æquo et hilari animo pati; gravissimos etenim pestis dolores æquanimitè et jucunde pro Dei amore perpassus est. Audiverat haud dubie sanctus Rochus Christum sibi intus dicentem: « ego filii descendi de celo pro tua salute; suscepi tuas miseras non necessitate, sed charitate trahente, ut patientiam disceres et temporales miseras non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei, usque ad exitum in cruce non defuit mihi tolerantia doloris. Defectum rerum temporalium magnum habui;

multas querimonias de me frequenter audivi, confusiones et opprobria benigne sustinui; pro beneficiis ingratitude recepisti, pro miraculis blasphemias, pro doctrina reprehensiones (de Im. Chr. 3, 18). Christum sic sibi intus loquentem audiverat vir sanctus; ideo ut Christi patientiam imitaretur, innumera a juventute pro Christi amore patientissime pertulit; atque tunc maxime, cum pestilentia correptus est; tunc enim tanta ejus fuit patientia ut non murmur resonaverit, nec querimonia, imo Deum semper laudaverit, omniaque tam acerbi morbi cruciamenta æquissimo animo sustinuerit. In multis elucet infinita Dei patientia, sed in hoc maxime, quod innumera æquanimitèr patitur ab his quibus benefecit et quibus benefacere non desinit. Nonne Deus dat omnibus affluentem? Nonne solem suum oriri facit super bonos et malos? Nonne pluit super justos et super peccatores? Nonne utrisque gratias suas et sacramenta impertit? Attamen Deus qui innumeris beneficiis omnes homines afficit, gravissima patitur ab iis quibus benefacit. Quid non patitur ab idololâtris, qui opera manuum hominum adorant? Quid non ab hæreticis, qui fieri mysteria negant et instituta ad salutem sacramenta profanant? quid non a perversis multis catholicis, qui gentiliter vivunt, et ad immania crimina declinant? Innumera sane et immania ab his quibus bene facit, tacens et patienter sustinet; sicque se habet, quasi non videat injurias a perversis illis hominibus sibi factas: *dissimulans peccata hominum* (Sap. 11, 24). O miram Dei patientiam! Quam quidem perfecte imitatur S. Rochus; qui æquo animo gravia patitur ab his etiam, quibus benefecerat. Multas enim Italiæ urbes vir Dei peragravit, et ubique charitatis suæ beneficia effuderat; ubique omnibus transeundo beneficia contulerat, et his præcipue qui peste corripiebantur. Cum tamen ipse postea peste correptus, malum pro bono recepit, utpote quia ab urbe in qua gravissime infirmabatur, expulsus est, ac coactus in silvam se recipere, ubi injuriam ab his, pro quibus se totum devoverat, sibi illatam et gravem qua laborabat infirmitatem æquo et hilari animo pro Dei amore perpassus est. Poterat vir sanctus ab hac civitate non expelli et in infirmitate sua subveniri: si namque nomen, patriam et

parentes manifestasset, mox debitus ei exhibitus fuisset honos, moxque auxilium hac urgente necessitate ipsi præstitum esset; atvero tacuit vir Dei, nec loqui voluit, ne patiendi sibi præscinderetur occasio, utque imitaretur patientiam Dei, qui ab his etiam quibus benefacit, gravissima patitur. Unde de sancto Rocho, sicut de Deo dici potest, quod sua sibi patientia detraxerit, sibi que injuriam fecerit: *sua sibi patientia detraxit* (Tert. ibid.). Si etenim patientia non florisset et tam dira pro Christo pati nolisset, se solummodo manifestare, nomenque suum declarare suffecisset, et statim ab omnibus honorem et adjutorium recipisset, ideo patientia sua sibi detraxit et in causa est cur despiciatur, abjiciatur, omnique humano auxilio careat. O mirandam hujus sancti patientiam! de quo, sicut de Christo, dici potest, quod *voluit saginari virtute patientiæ*. Poterat vir sanctus in infirmitate sua ab hominibus adjuvari et ab iis adjutus fuisset, si se manifestasset; poterat etiam, si voluisset, seipsum sanare et a peste liberare; pie enim credendum, quod sicut virtute divina alios sanarat, eadem virtute seipsum sanare potuisset. Attamen nec ab hominibus adjuvari, nec seipsum sanare voluit, ut pro Christi amore dira pateretur et ut patientiæ virtute saginaretur. Sciebat vir sanctus, patientiam esse sacrificium Deo gratissimum et holocaustum ad placandam ejus iram aptissimum: *patientia est holocaustum ad altare suum* (Liran. in 1 Reg. 26). Igitur grassantem videns undique pestem, ac prævidens, Deum diro hoc flagello homines usque ad mundi finem crebro percussurum, patientiæ sacrificium ei obtulit, ut iram illius mitigaret, atque eum ad hominibus indulgentum inclinaret. Mihi videre videor sanctum Rochum, quasi alterum Jobum gravi percussum ulcere, languidum et quasi exanimem qui seipsum in sacrificium et in hostiam placabilem Deo consecrat. Eum humi decumbentem et contagioso infectum morbo audire videor, Deo in patientiæ et charitatis spiritu dicentem: Domine, ab infirmitate, qua obruo, liberari non peto; non te rogo, ut a contagiosa hac lue sanes me: opto potius ut malis mala adjicias, gravioribusque corpus meum affligas infirmitatibus, modo alios ab immani hoc morbo serves incolumes: in

mare proci cupio, ut alii a tempestate liberentur: percute me, quantum placuerit, tantum da ut patientiæ meæ sacrificium apud te sit efficax, et ut virtute ejus a peste alii præserventur. Miramini portentosam hanc patientiam; miramini sanctum Rochum, qui maxima cum patientia pestis dolores sustinuit: *et qui ad sanandos peste correptos magna virtute et potestate pollet.*

III PARS.

Potestas, qua sanctus Rochus infirmos peste correptos sanat.

Christus Dominus est magnus ille medicus, qui de cælo venit, ut hominem infirmum ab omni infirmitate liberaret: *magnus de cælo descendit medicus, quia magnus in terra jacebat cægrotus* (S. August.). Quamdiu hic in terris moratus est Christus, veri medici munia perfectissime obivit, hominesque plurimos ab animæ simul et corporis infirmitatibus liberavit; omnesque omnis generis infirmos per se solum usque ad mundi finem sanare potuisset; nihilominus tanta ejus in homines extitit bonitas, ut hujus potestatis participes facere voluerit apostolos, quibus congregatis, dedit eis potestatem morbos sanandi: *convocatis Jesus duodecim apostolis, dedit illis virtutem et potestatem super omnia demonia, et ut languores curarent* (Luc. 9, 2). Hanc eandem potestatem nonnullis aliis sanctis contulit Christus: deditque aliquibus potestatem ad sopiendos dentium dolores, aliis ad sedandam podagræ tyrannidem, aliis ad tollendos acerbiores quosque ventris cruciatus, aliis ad hemieraniam et aliis ad paralysim sanandam. Inter omnes sanctos beatum Rochum ad liberandos a peste homines Deus elegit, deditque ei potestatem curandi hunc morbum, quo nullus terribilior, periculosior nullus, nullusque extiosior ab hominibus æstimatur. Sicut de Christo dicit D. Paulus, quod *in eo in quo passus est ipse et tentatus, potens est et iis qui tentantur,*

auxiliari (Hebr. 2), ita et viris sanctitate illustribus specialiter Deus dare solet potestatem sanandi alios in his infirmitatibus et in his corporis partibus, in quibus ipsi passi sunt. Sic sanctis illis, quibus avulsi sunt dentes, dedit Deus potestatem leniendi et sopiendi tetros dentium dolores: sic illis, quibus eruti sunt oculi, tribuit Deus virtutem sanandi advenientes varias in oculis infirmitates; et sic beato Rocho qui pestis cruciamenta passus erat, contulit Deus potestatem homines a contagioso pestis morbo præservandi, necnon a peste liberandi eos, qui horrendo et formidando hoc morbo jam correptos se sentiunt. Hanc ei a Deo datam esse potestatem constat ex Patribus in Concilio Constantiensi anno 1414 congregatis. Cum etenim in Constantiensi civitate et in finitimis locis tunc pestis grassaretur, ex ordinatione Patrum ibi congregatorum a cunctis invocatus est sanctus Rochus et facta est processio, in qua palam sancti Rochi effigies deferrebat; qua completa, mox morbi hujus malignitas in iis partibus imminuta, ac intra brevissimum tempus a Constantiensi solo pestis penitus fugata est. Nec solum in hoc casu, verum et in aliis pluribus Deum S. Rocho dedisse potestatem sanandi infirmos peste correptos, mirabiliter eluxit. Dum in hoc mundo viveret vir sanctus, Romam, Placentiam, aliasque nonnullas Italiæ urbes a peste liberavit: a tempore vero, quo fato functus ad cælos migravit, totius orbis ecclesiastici regna, provinciæ et urbes illum invocant, illumque inspicunt, ut virum sanctitate eximia fulgentem et apud Deum ad sanandos pestilentiæ morbos potentissimum. Unde jam in hoc genere morbi sanctus Rochus est quasi commune propitiatorium, ad quod advolant omnes ab eo, tanquam a potestatem habente petiri, ut tetrum pestilentiæ morbum evadere, vel ab eo liberari valeant. Nec sine causa ab hominibus invocatur sanctus Rochus; nam certo certius constat, quod ei magnam adversus formidandum pestis morbum Deus potestatem contulerit. Et hoc non solum constat ex Concilii Constantiensis Patribus, ex Ecclesiæ Catholici testimonio, et ex auxilio quod illum invocantes recipiunt, insuper hoc constare voluit Deus schedula in manu sancti Rochi fato functi inventa, in qua illum invocantibus

promittebatur, quod illum ad abigendam ab ipsis pestilentiam propitium et auxiliarem experirentur. Quare cum tanta S. Rocho adversus truculentum hunc morbum a Deo data sit potestas, eum crebro invocare et a Deo supplices petite, ut tam immane a vobis malum avertat. Non expectetis donec corpora vestra invadat et intra viscera vestra irrepit hæc truculenta lues, sed jam, et nunc cum bene habetis, Deum supplices rogate, ut tantum a vobis flagellum, mediante sancti Rochi intercessione abigere dignetur. Probe scio, quod si populum suum Deus pestilentia jam affligeret, mox sanctum Rochum studiosissime invocaretis; si jam in urbibus et domibus vestris grassaretur pestis, mox ad S. Rochum preces et vota quisque dirigeret, et sacrificia ad ejus honorem celebrari curaret. Non autem expectandum donec superveniat infirmitas; non dicendum: tunc advocabo medicum, cum infirmus ero; tunc sanctum Rochum ad meum auxilium vocabo, cum pestis undique grassabitur; antequam adveniat contagiosus pestilentiae morbus, sanctum hunc invocare, illumque adversus tantum malum in patronum et protectorem assumite. Ast in primis ab illo supplices petite, ut gratiam vobis a Deo impetret, qua ab animæ peste liberari valeatis. Pestis ista nil aliud est quam mortale peccatum, a quo, tamquam a teterrima peste, inficiuntur, corrumpuntur et spiritaliter occiduntur animæ: *anima que peccaverit, ipsa morietur*. Hæc est pestis teterrima, quæ spirituales et æternam animæ necem infert; ideo sanctum Rochum potissimum rogate, ut gratiam a Deo obtineat, qua mediante, istam animæ pestem procul pellatis. Fugato enim a cordibus vestris lethali peccato, gratiam et gloriam dabit Dominus. Amen.

DE SANCTO BERNARDO

CONCIO PRIMA.

Magna virtus ejus (Psal. 145).

Viri sancti in orbe universo sunt cœli mystici, qui virtutibus suis, tamquam tot stellis, emicant. Sicut autem stella differt a stella in claritate, sic et sanctus unus ab alio in virtute differt, ita ut eorum aliqui minus et alii magis, virtutibus suis refulgeant. Divum autem Bernardum inter sanctos inferioris notæ nullus unquam annumeravit; ejusque virtutes infimi exitisse ordinis, nullus unquam excogitavit. Sicut enim inter monachos, inter doctores et inter ecclesiasticos scriptores fuit eximius, ita et inter homines sanctos et præclaris virtutibus ornatos, magnus et mirabilis extitit: *magna virtus ejus*. Magnas et multas demiror virtutes, quæ in sancto illo abbate rutilant: tanta præstitit patientia, ut alter Job videretur; tanta enituit mansuetudine, ut alter censeretur Moyses; tanto exarsit zelo, ut alter Elias autumaretur. Alter Paulus charitate et alter Franciscus humilitate, solitudinis amore alter Bruno et mundi contemptu alter Benedictus extitit. Puritate angelus, cherubinus contemplatione et sancto fervore seraphinus visus est, et ut paucis multa dicam, S. Bernardus plurimis et maximis coruseavit virtutibus, quarum aliquas hac in concione proferre conabor. Ave.

Divum Bernardum in sæculo, in claustro et in Ecclesia considero. *In sæculo*, eum a nobilibus et virtute præditis parentibus originem duxisse neminem latet. *In claustro*, eum fuisse abbatem Claravallensem norunt omnes. *In Ecclesia*, illius columnam et solem eum fuisse cuncti prædicant. *In sæculo* D. Bernardus a pessimis mundi viis se elongavit et virtuti a primis vitæ suæ annis fortiter adhesit; *in claustro* non solum communi vivendi instituto se addixit, sed et confratribus, fi-